

אחרי החגים: למה משה עיכב את בשורת המשכן? מבוסס על לקו"ש ו/210, ספר השיחות מט/296

יהודי עבר בדיקת סי,טי מכרעת וציפה במתח לקבל את הפענוח. למחרת מצלצל הטלפון והרופא מעדכן שיש בפיו שתי בשורות, אחת גרועה ואחת גרועה יותר. היהודי ביקש להתחיל עם החדשות הרעות. "למרבה הצער, תוצאות הבדיקות שלך מראות שנתרו לך רק 24 שעות לחיות".

החולה ההמום תוהה איזו בשורה יכולה להיות יותר גרועה? הרופא עונה בהתנצלות: "האמת היא שקיבלתי את התוצאות כבר אתמול אבל לא הספקתי להרים לך טלפון"...

אחת התכונות השליליות שאנשים מבקשים להיפטר מהן היא: "דחיינות". זאת הנטייה לדחות לאחר כך את מה שצריך לעשות עכשיו. במקום להתיישב ללמוד למבחן, נכנסים רק רגע לקרוא חדשות. במקום לגשת למטבח לבשל ארוחת ערב, נכנסים למייל לראות אם משהו חדש – והופ עבר היום.

מובן מאליו כי היהדות אינה מסוגלת לסבול דחיינות. גישה חרוצה ופרפקציוניסטית כמו החשיבה היהודית מקדשת את הגישה ההפוכה: "זריזים מקדימים למצוות". כאשר דבר הוא יקר – רצים ומממשים אותו מוקדם ככל האפשר. כך מספרת התורה על אברהם אבינו: אפילו באותו בוקר גורלי בו הלך לעקוד את בנו על המזבח, הוא קפץ מהמיטה השכם בבוקר להשלים את רצון ה'.

ראיתי פעם משפט יפה באחד מספריו של הראשון לציון הרב מרדכי אליהו: "זריזות - חצי מזל". הוי אומר שמי שגיבש צורת חיים של לעשות כאן ועכשיו – התברך בחצי הדרכ אל ההצלחה.

1. פסחים ד: כל היום כשר למילה אלא שזריזים מקדימים למצוות. שנאמר: וישכם אברהם בבוקר.

וכאן עולה שאלה עצומה שאמורה להטריד כל אדם שמתחיל ללמוד את פרשת "ויקהל": משה יורד מהשמיים עם בשורה עצומה בפיו. אי אפשר לתאר 'סקופ' יותר מרעיש מהידיעה אתה משה יורד מלמעלה: הקב"ה סלח על חטא הבגידה הנוראה של עגל הזהב, ולראיה הוא מבקש להקים בית קבוע בעולם הזה בו יוכל היהודי להתאחד באופן עמוק וקבוע עם השכינה.

ואולם בפועל מתרחש דבר תמוה: למשה יש זמן. הוא דוחה את מסירת הבשורה לישראל. בשלב הראשון, באותו יום בו ירד מההר – העשירי בתשרי, יום הכיפורים - הוא מקבץ רק את אהרן, הזקנים והלמדנים בבני ישראל ומוסר להם את דברי התורה שלמד למעלה. ורק למחרת בבוקר, מתפנה להקהיל את כל ישראל כדי להשמיע את הבשורה הענקית.

כך הסתיימה הפרשה הקודמת עם תיאור מה שקרא באותו יום של הירידה מההר:

שמות לד: ויהי ברדת משה מהר סיני ושני לחת העדת ביד משה ... וישבו אליו אהרן וכל הנשאים בעדה וידבר משה אליהם: ואחרי כן נגשו כל בני ישראל ויצום את כל אשר דבר ה' אתו בהר סיני.

ואילו פרשתנו מתחילה עם התרחשות עוצמתית שלא הייתה עוד כמותה:

פרשת ויקהל: ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם ... זה הדבר אשר צווה ה' לאמור: קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחושת.

ילקוט שמעוני ריש ויקהל: מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה 'ויקהל' אלא זאת בלבד. **רמב"ן:** 'ויקהל את כל עדת בני ישראל' - האנשים והנשים - כי כולם התנדבו במלאכת המשכן.

משה עושה דבר אותו לא עשה מעולם: הוא משחזר את המעמד הנשגב של מתן תורה בהר סיני ובפעם היחידה בכל שנות מנהיגותו, מקיים מעמד "הקהל" של כל ישראל. בכך הוא מפגין את העובדה כי לא מדובר בעוד חידוש הלכתי אלא ברגע מהפכני בחיי העם שמשותווה למעמד הר סיני.

אך בכל זאת משה אינו ממחר לשום מקום. יש לו הרבה זמן. הוא ישן בלילה עם הבשורה המדהימה בלבו ודוחה את ההתכנסות הדרמטית עד יום המחר.

רש"י: ויקהל משה - למחרת יום הכפורים בו ירד מן ההר.

והשאלה הפשוטה היא, כיצד משה אינו מנצל את המומנטום כשהוא יורד מהשמיים עם הלוחות השניות בידיו כדי להקהיל את ישראל ולבשר על מחילת חטא העגל והקמת המשכן? איזה לימוד תורה יכול להיות חשוב יותר? [נשווה זאת לאדם שנכנס בשערי נתב"ג והמשפחה מתכנסת באולם קבלת הפנים בשדה התעופה כדי לקבל את פניו. אין כמו ההתרגשות הזו כדי להעביר בשורה חשובה...].

משכיל לדוד (ממפרשי רש"י): יש לבאר טעם הדבר שלא אמר פרשה זו מיד ביום הכיפורים, כמו שאמר להם שאר המצוות, כדכתיב לעיל [סוף כי תישא] 'ויצום את כל אשר דבר אתו ה' בהר סיני'?

הבה ניזכר בהתנהגותו של אליעזר עבד אברהם: הוא מגיע מדרך ארוכה, מארץ ישראל הרחוקה. כל היום לא הכניס אוכל לפיו, אך כאשר משפחת רבקה מגישה לו צלחת, הוא דוחה אותה ואומר: "לא אוכל עד אם דיברתי דברי". ואילו משה רבנו דוחה למחר את בשורת הקמת ביתו של ה'. מדוע?

יש מתרצים בפשטות כי משה ירד מהשמיים בסופו של יום הכיפורים, לקראת חשיכה, ולכן כבר לא נותר זמן להקהיל את כל ישראל, אנשים, נשים וטף.

בית חדש (ב"ח) אורח חיים סימן תקפא: אפשר ליישב שירידתו ביום הכיפורים הייתה סמוך לערב.

אבל הביאור הזה אינו יכול להתאים כלל לגישת רש"י. אדרבה, רש"י אומר את ההיפך הגמור, דבר שמעצים במידה רבה את התמיהה על הנהגתו של משה.

שמות יח: וייקח יתרו חתן משה עלה וזבחים לאלוקים ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חתן משה לפני האלוקים. ויהי ממחרת וישב משה לשפט את העם - רש"י: ויהי ממחרת - מוצאי יום הכפורים ... ומהו ממחרת רדתו מן ההר.

רש"י כותב שהדין ודברים המפורסם בין יתרו ובין משה אודות עומס העבודה שנטל משה על עצמו, התרחש למחרת יום הכיפורים. כך שהגעת יתרו למחנה ישראל - שהתרחשה יום קודם - אירעה בעיצומו של אותו יום כיפור, יום ירידת משה מן ההר. נמצא שמשה הספיק באותו יום לקבל את פני יתרו ולשבת אתו לארוחה מכובדת ביחד עם אהרן וכל זקני העם. כך שהוא בוודאי לא ירד מההר לפנות ערב כשיטת הב"ח. אלא ירד מוקדם בבוקר או לקראת הצהריים.

ושבה ועולה השאלה: אם משה מצא זמן לארוח את חמיו, כיצד לא מצא זמן לבשר על הקמת המשכן?¹

ב. התמיהה מתעצמת הרבה מכיוון נוסף: לאור ההנהגה הפוכה של עם ישראל. בעוד שמשה מתמהמה עם בשורת הקמת המשכן, עם ישראל פותח במרוץ הסטרי לתרום את כל הנדרש עבור הקמת המשכן ולהשלים מוקדם ככל האפשר את הקמת הבית בפאר גדול.

הזכרנו כבר בעבר את השאלה הגדולה שמציבות פרשיות ויקהל-פקודי: שתי הפרשיות האלו מתחילתן עד סופן, אינן מחדשות כמעט דבר. אנו יודעים הכול מהפרשיות הקודמות. התורה חוזרת השבוע על מה שלמדנו בשלוש הפרשיות הקודמות ומתארת כיצד האומנים קיימו בפועל את מה שהצטוו מה' לעיל.

¹ ביאור נוסף: המשכיל לדוד עצמו מיישב שמשה לא רצה לדבר אתם על תרומות ביום הכיפורים. אך הרבי מעיר תובנה חזקה: ברור שאותו יום לא נחגג עדיין כיום הכיפורים, כיון שיום הכיפורים נקבע להיות כזה רק בעקבות השנה הזו, לאחר שה' מחל לישראל באותו יום. וכך מוכח בהחלט מהעובדה שמשה ישב לאכול לחם עם יתרו לאחר בואו ומוכח שלא היה זה עדיין יום תענית.

אחד הביאורים בכך הוא (לקו"ש טז/461) שהתורה **מחבבת** במיוחד את הפרשיות הללו ולכן חוזרת ומדברת עליהן. כפי שהביא רש"י בפרשת חיי שרה: "יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים" ולכן התורה חוזרת פעמיים על פרשת הליכת העבד להביא את רבקה, שכן התורה מחבבת את הסיפור.

פרשיות ויקהל-פקודי מהוות את רגע השיא של התעלות ישראל מלמטה למעלה. הם לא רק תרמו למשכן, הם היו **הסטריים** לתרום. הם פתחו **במרוץ** לזכות להיות חלק מהקמת ביתו של ה', הם הקפידו להביא את הנדבה **מוקדם בבוקר** עוד לפני שהגבאים באו לבקש את התרומה ועד כדי שמשה נאלץ **לסגור את הקופות**. הוא פשוט ביקש להפסיק להביא כסף לתרומת המשכן כי הכול כבר נתרם בהרחבה. ככל הנראה, זאת ההתרמה היחידה בהיסטוריה שנגמרה בצורה הזו...²

2. שמות לו: והם הביאו אליו עוד נדבה **בבקר בבקר** ... ויאמרו אל משה ... מרבים העם להביא מדי העבדה למלאכה ... ויצו משה ויעבירו קול במחנה איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקדש.

כלי יקר לה,ה: נאמר (לו,ד) 'והם הביאו אליו עוד נדבה **בבקר בבקר**' ... שני סימנים טובים נראו בהם והם מופתים על שנתנו נדבתם בשמחה: א. מה שהביאו **מעצמם** קודם שבא הגבאי לתבוע ממנו. ב. מה שהביאו **בבקר** בפנים מאירות, כי כל דבר הניתן בפנים מאירות ניתן בבקר.

נעיר עוד כי ההבנה הזו – אודות הזריזות וההיסטריה שאפיינה את הנתינה של ישראל בפרשתנו – מסבירה את הפתיחה של פרשת השבוע. לפני שמשה מצווה אותם על המשכן - שזו הייתה תכלית ההקלה באותו בוקר - משה פותח ומצווה על שמירת השבת. מדוע? אומר רש"י מילים נפלאות:

אך את שבתותי תשמורו – אע"פ שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה שבת אל תדחה מפניה³.

וכיון שכן, שבה ומתעצמת פי כמה השאלה על הנהגת משה: מדוע התמהמה עם מסירת הבשורה המשמחת לישראל עד למחרת אותו יום, העשירי בתשרי?

אנו רוצים להציג שני ביאורים נפלאים לשאלה, הראשון ביניהם נוגע באופן ישיר לחיים האישיים שלנו ומעביר בשורה מהפכנית הנוגעת גם **לבניית הבית הפרטי** של כל אחד ואחת והעצמת **חיי הנישואים**.

ג. הסיפור הבא התפרסם כאן בהרחבה (<http://www.ch10.co.il/news/87489/#.WeBuaVsITIU>): משה ארלנגר הוא איש עסקים ישראלי, שנתקע בערב יום הכיפורים בפרנקפורט. הוא היה אמור לטוס לישראל אך הטיסה יצאה באיחור והוא נאלץ להישאר בגרמניה. ללא קיטל, ללא מחזור תפילה, בבגדי יום-חול הוא פסע עצוב ומהורהר אל בית הכנסת הגדול בעיר.

² **תרומת הגוף:** למעשה הם לא תרמו רק כסף, אלא עשו דבר יותר גדול. הם תרמו את **הגוף**. כל אחד שהיה מסוגל ליטול חלק בגופו במלאכת המשכן התגייס למשימה ותפר, ארג וליטש את חלקי הבית. וכמובן, זאת נתינה ברמה אחרת לגמרי, שכן אנשים רבים מוכנים לתת כסף, אך מי מוכן לתרום **זמן ותשומת לב?** מעשה ביהודי חסיד שישב על התורה והעבודה, אך לא היו לו אמצעים להשיא את בנותיו שהגיעו לפרקן. נסע היהודי לפריז לבקש את עזרתו של הנדבן רבי יעקב (ג'ימס) רוטשילד (אביו של הברון). הוא הגיע לבית הכנסת הסמוך לביתו של רוטשילד וראה אדם יושב לבדו ומאריך בתפילה. האורח הניח כי זהו שמש בית הכנסת וניגש וביקש הכוונה לביתו של העשיר. האיש השיב כי ילווה אותו לשם, אולם ידוע לו שהיום הנדבן אינו מקבל אורחים ולכן רק יראה לו את הבית ומחר יבוא לשם החסיד שוב.

למחרת אותו יום נקש החסיד בדלת הבית, וכשהיא נפתחה, נדהם למראה עיניו: אל החדר נכנס אותו אדם שהראה לו את הדרך לבית רוטשילד. מסתבר כי זהו רוטשילד בעצמו. היהודי חש לא בנוח שהטריח את הגביר, אך רוטשילד אמר במאור פנים: זיכית אותי במצווה גדולה. אני רגיל לקיים צדקה בממוני, אבל אף פעם לא זכית לקיים חסד **בגופי** ולהועיל לאדם אחר ביד"י ורגל"י. אתה זיכית אותי ללוות אורח לביתי ועל כן אוסיף לך יותר מאשר אני נוהג לתת כרגיל להכנסת כלה...

³ **העשרה נאה:** בכך מבארים המפרשים (מהר"י קארו, דודו של הבית יוסף) את העובדה שמשה מקדים לצוות את השבת ואחר כך מצווה על המשכן, בעוד שהקב"ה ציווה אותו להיפך (לעיל פרק לא): תחילה על המשכן ורק אחר כך על השבת. אלא שמשה חשש כי ברגע שבני ישראל ישמעו את בשורת הקמת המשכן ומחילת העגל ירוצו מלפניו להביא את הכסף וכבר לא ישמעו את ההסתייגות על אי הקמת המשכן בשבת.

בתור בן לניצולי שואה, הוא חש אפילו סלידה לעשות את היום הקדוש על אדמת גרמניה, אך שום דבר לא הכין אותו לחוויה אותה עבר: הוא מצא אולם בית כנסת ענק, אלפיים כיסאות מלאים אדם, ואת בימת החזן תפס שליח ציבור צעיר בשם ר' צודיק גרינוולד. את ה"כל נדרי" של ר' צודיק, ארלנגר לא ישכח לעולם. צודיק עלה וירד וזעק לפני הקב"ה כמו ילד ששופך לבו לפני הוריו. היה נדמה כאילו הוא עומד לבדו בבית הכנסת ושופך שיחה לפני ריבונו של עולם. ארלנגר לא היה יכול להתאפק וניצל רגע של שקט כדי לשאול את החזן, מאיפה שאב השראה לכל נדרי שלו?

התרגשות נפלה על ר' צודיק והוא סיפר: "היה זה מוצאי יום הכיפורים לפני כמה שנים, התפילה כאן הסתיימה, אורות בית הכנסת הענק כבו ואני, סחוט ומותש מתפילות היום, יצאתי עם בטן מקרקרת ושפתיים יבשות לכיוון המלון בו התאכסנתי. לפתע התקרב אדם כבן חמישים, על שיערו הארוך מונחת כיפת משי לבנה ובמבטא רוסי כבד שאל: מדוע דלתות בית הכנסת סגורות? האם לא מתפללים הערב כל נדרי? הבנתי כי האיש טעה בערב אחד. עניתי בגמגום כי כל נדרי היה אתמול ואלפי המתפללים התפזרו לביתם לשבור את הצום. האיש תפש את ראשו והחל לבכות. "מעולם לא פספסתי כל נדרי. אבא שלי אמר: 'כל זמן שתשמע כל נדרי תישאר יהודי' ועכשיו אבד הקשר האחרון.

"בטני הציקה, סיפר החזן, אך לא יכולתי לעמוד בדמעותיו. אמרתי: 'בוא ניכנס יחד לבית הכנסת, אני החזן ונגנן שוב כל נדרי'. הדלקתי מעט אור מעל עמוד התפילה, התעטפתי שוב בקיטל ובטלית, לבשתי את המצנפת הגבוהה של החזן, וכשמאחורינו אלפיים כסאות ריקים, עמדנו וניגנו ביחד כל נדרי. ו'תשמע, אמר ר' צודיק, תפילה כזו לא הייתה לי מעולם. תמיד דעתי מוסחת בעקבות השאיפה לרצות את הקהל וכאן עמדנו לבדנו, הוא עם אבא שלו ואני עם אבי שבשמים... ומאז, בכל ערב יום כיפור מחדש, אני עוצם את העיניים, מתנתק מהקהל ומנסה לחוות שוב את אותה תפילת יחיד'...

מה שצד את העיניים הוא כמובן גדלות הנפש של החזן, אבל בואו נתמקד דווקא בדמות השנייה: באותו יהודי, מהגר מרוסיה, שחשב שיום כיפור חל במוצאי יום כיפור. האמת היא, שהוא לא לגמרי טעה. הוא עלה על דבר עמוק מאוד: יום כיפור האמתי מתחיל במוצאי יום כיפור. בימים הרגילים של השגרה. שכן כל עוד צם האדם ביום כיפור – הוא אינו אומר דבר על הקשר עם האלוקים. משום שביום כיפור אנחנו **משהו אחר**: אנחנו כמו מלאכים. אבל כאשר יהודי מתחבר לקב"ה **בימים של שגרה** – אז נוצר קשר.

ולכן משה מצווה על הקמת המשכן דווקא למחרת יום הכיפורים. משה מדגיש כי השגרה היא הסיפור האמתי. בית בונים בימים רגילים ולא בימי הולדת וימי נישואים. כאשר אדם חוזר הביתה עייף וסחוט מהעבודה בסתם יום של חול, אין לו כוח לדבר עם אף אחד, ובכל זאת לוקח ספר ולומד משהו, יוצא מהבית להתפלל ערבית – זה הרגע שחוצה את גבולות האגו והופך אותו למציאות אחת עם הקדושה.

וכשם שהדברים אמורים בבניית הבית הכללי, כך בבניית הבית הפרטי. מספרים על תלמיד שפגש פעם את רבו. הרבי לחץ את ידו בחום ואמר: "מזל טוב". התלמיד התפלל: על מה מגיע לו מזל טוב? הרב אמר: "מזל טוב על החתונה שלך". כאן התלמיד התבלבל לגמרי: הוא נשוי וותיק, עשרים וחמש שנה.

ענה לו הרב במשפט מדהים המקפל בתוכו את כל סוד הנישואים: נישואים הם המוכנות להתחתן בכל יום מחדש, ולכן אני מאחל מזל טוב על החתונה שהנך מתחתן היום!

זה או **שננצח את השגרה** או **שהשגרה תנצח אותנו**: האויב הגדול של הנישואים הוא ההרגל, כי ההרגל מכבה את הרגש. אנחנו רגילים להתלהב ולהתרגש מדברים חדשים, אך לא מסוגלים להתפעל מדברים ישנים. אנחנו מסוגלים לחכות חצי שנה לאיפון 8, אך ברגע שמשיגים אותו – עוברים לייחל לאיפון X. אנחנו עובדים שנים רבות בכדי לקנות דירת 4 חדרים, אך ברגע שנכנסים אליה היא הופכת להיות קטנה מדי. "מי שיש לו מאה – רוצה מאתיים". ההישג הקודם אינו מרגש אותנו.

הפתרון היחיד לבעיית השחיקה הוא להתחתן כל יום מחדש. לחגוג את הנישואים של היום ולא את אלו שלפני עשרים וחמש שנה. ליצור **קביעות** של השקעה בשלום בית. בדיוק כמו שיש ליהודי קביעות בלימוד התורה או בתפילה, צריכה להיות לו קביעות של השקעה בשלום הבית שלו. כלומר, לא להפסיק להשקיע בקשר ולעשות בדיוק מה שעשינו כשהיינו צעירים.

זזה לא מתחיל מדברים גדולים, אלא קודם כל מדברים קטנים: **מתקשורת קבועה**, כמו הסיפור על "14 כוסות תה בשבוע", בו אמר הרבי לד"ר וויס כי הוא מקפיד לשבת עם הרבנית לכוס תה מדי ערב.

3. הרבי מליובאוויטש, ספר השיחות תשמ"ט א/296: החידוש ד'ויקהל משה' הוא שאחדות זו נמשכת גם למחרת יום הכיפורים. בעוד שהאחדות דיום הכיפורים היא במעמד ומצב הכי נעלה - דוגמת מלאכי השרת, למעלה מאכילה ושתייה וכל החמישה עיניים - אולם תכלית הכוונה היא שאחדות זו תומשך גם למחרת יום הכיפורים, כאשר חוזרים לעסוק בענייני העולם, במשא ומתן וכו', ועדיין ישראל יישאר במצב של אחדות, "ויקהל משה", ועד שהאחדות תבוא לידי ביטוי גם בממונם של ישראל, נדבת המשכן.

עד כאן ביאור אחד, אולם במקום אחר העניק הרבי ביאור שונה, מעמיק ויסודי מאוד אודות דחיית הציוניזם עד למחר: עם כל החשיבות למלאכת הקמת המשכן, ישנו נושא נוסף, חשוב לא פחות בתשתית החיים היהודיים: **לימוד לשם לימוד, עיון לשם דבקות בחכמת ה'**, ומשה לא רצה לבלבל בין השניים ולכן דחה את העיסוק במלאכת המשכן ליום אחר.

ד. הורים צעירים רצו לצאת מהבית לנשום אוויר. בדיוק באותו לילה התינוק לא הפסיק לבכות אך הם החליטו לשמור על התכניות ולצאת ביחד. הם הזמינו בייביסיטר צעירה ויצאו לטייל קצת. הם שבו הביתה לקראת חצות וציפו לשמוע את הצרחות של התינוק עד חדר המדרגות. הבייביסיטר פתחה את הדלת ומול עיניהם נגלה מחזה מוזר. על השולחן היה פתוח ספר גמרא גדול והתינוק שכב עליו.

השמרטפית הסבירה כי התינוק צרח ללא הפסקה והיא הייתה אובדת עצות. פתאום היא נזכרה שאבא שלה חוזר עייף ומותש מהעבודה, אך לא הולך לישון לפני שמשלים את לימוד הגמרא היומי שלו. הוא פותח ספר תלמוד בבלי ואחרי שתי דקות נעצמות לו העיניים וראשו צונח על הספר. "חשבת שישאם זה מרדים את אבא שלי, בטח ירדים גם את התינוק"...

העם היהודי מיוחד ושונה בדברים רבים, אבל אחת התופעות המרתקות ביותר הוא הנושא של העמדת הלימוד במרכז החיים. **יהודים לומדים**. בשום קבוצה אחרת בעולם אין מושג כזה של להתכנס בכל ערב בין מנחה לערבית ופשוט ללמוד. לימוד לשם לימוד. לא כדי להשיג תואר או מקצוע, לא בתור מסגרת מובלת של חמש שנים או עשר שנים, אלא פשוט ללמוד, כדי למלא את הראש בחכמת ה'.

המאמץ ללמוד הוא אינו מנהג או הידור למי שיש לו זמן, אלא מצווה וחובה גמורה על כל יהודי:

4. רמב"ם תלמוד תורה א, ח: כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל ייסורין, בין בחור בין שהיה זקן שתש כוחו, אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ... ואפילו בעל אישה ובנים - חייב לקבוע זמן לתלמוד תורה **ביום ובלילה**, שנאמר והגית בו יומם ולילה.

הגמרא מוסיפה כי כאשר הנשמה עולה למעלה בסיכום החיים, היא נשאלת: **כמה פלפלת בתורה?** "אמר רבא: בשעה שמכניסים אדם לדין, אומרים לו: נשאת ונתת באמונה? **קבעת עיתים לתורה?** עסקת בפריה ורביה? ציפית לישועה? **פלפלת בחכמה? הבנת דבר מתוך דבר?**"

מהי חשיבות הלימוד לשם לימוד?

תורת החסידות עוסקת בכך בהרחבה ואומרת רעיון פשוט: לימוד כובש את האדם. העיון האינטלקטואלי חוזר אל המקום האמתי בו אנו חיים. הוא ממלא את הראש, את הדמיון ואת הלב ומרים את המנועים האמתיים שלנו. כשיהודי לומד – הוא חושב אלוקות, הוא מדמיין אלוקות, הוא הופך להיות **אדם חדש**.

וזאת הסיבה שמשה רבנו דחה את העיסוק במלאכת הקמת המשכן עד למחרת, משום שבאותו יום בו ירד למטה, עסקו בהתלהבות ב**לימוד** ההלכות החדשות שהביא מלמעלה אחרי 40 יום של לימוד עם הקב"ה – **ושקט**, עכשיו **לומדים**! מלאכת הקמת המשכן, לעומת זאת, היא עשייה שעיקרה **בידיים וברגליים** והיא אינה מבטלת את ההתעלות הגדולה של לימוד התורה בראש ובמחשבה.

ליקוטי שיחות ו/216: בירידת משה מההר הוא ביחד עם היהודים היו מכונסים לגמרי בעניין של 'סלחתי כדברך' ובתוכן הלוחות – **לימוד התורה** – ולא הייתה להם נתינת מקום לדברים אחרים, אפילו לא לעניין גדול כמו הקמת המשכן. באותו יום הורגש אצלם עניין ה**לימוד** שבהלכות, חלק העיון שבזה. רק למחרת יום הכיפורים כינס אותם משה לשם 'אלה הדברים אשר צווה ה' **לעשות אותם**', ציווי מלאכת המשכן שעיקרו לימוד התורה המביא לידי **מעשה**.

יש להוסיף ולהעיר כי בהתאם לכך דיבר הרבי מליובאוויטש על מעלת **לימוד** הלכות בית הבחירה ולימוד תקופת "ימות המשיח" בכלל. כיום בזמן הגלות איננו יכולים לקיים את מצוות ועשו לי מקדש באופן מעשי, אך אנו כן יכולים לזכות ל"כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה", ובמובן מסוים, "קלקלתנו היא תקנתנו". שכן כאשר יהודי לומד על ירושלים – **הוא נמצא כעת בירושלים**. המוח שלו מדמיין את שבילי המקדש, כוסף אל עבודת הכוהנים בעבודתם וחש בעומק ליבו את החסר בחיינו כיום.

ה. כדי להעשיר את הנושא, נוסיף רעיון מקורי ונפלא בו הרחיב הרבי מליובאוויטש בהזדמנות אחרת (ליקוטי שיחות טו/179 ואילך): הגמרא (זבחים סב,ב) מספרת סיפור משונה מאוד, ממש מדרש פליאה:

רבי טרפון ישב עם האחיינים שלו והם לא אמרו כלום. הם היו ריקניים ולא ידעו לומר דבר של טעם. רבי טרפון רצה לעורר אותם לומר משהו ופתח ואמר פסוק בצורה שגויה: 'ויוסף אברהם וייקח אישה ושמה יוחני'. הם מיד תיקנו אותו ואמרו: 'קטורה כתיב'. התאכזב רבי טרפון וקרא אותם 'בני קטורה'.

הסיפור הזה מלא תמיהות מתחילתו עד סופו: א. למה רבי טרפון התרגז? הוא הרי שינה את הפסוק כדי לעורר אותם להיכנס לשיחה וזה בדיוק מה שהם עשו? ב. למה פתח דווקא בפסוק הזה ולא ב"בראשית ברא אלוקים"? ג. ובעיקר: למה החליט לשנות את שמה של קטורה דווקא לשם מזרז כמו יוחני, שם נוכרי ולא מוכר? הוא היה יכול לומר גם 'ושמה שרה' או 'רבקה'?

מבאר הרבי: במסכת סוטה מספרת הגמרא על מכשפה בשם יוחני בת רטיבי. השיטה שלה הייתה לפגוע בנשים כורעות ללדת. כאשר הייתה אישה עומדת ללדת, יוחני הייתה מחוללת כישוף ועוצרת את תהליך הלידה. הבעל ההיסטרי היה רץ לביתה של הצדקת יוחני, משאיר כמה שקלים בשביל ה'כולל', והיא הייתה מתפללת ומשחררת את הלידה. ככה היא התפרסה במשך הזמן כפותחת סתימות ומחוללת לידות. פעם הגיע לביתה בעל נואש ושילם את הכסף, אך אחר כך שמע אותה הולכת לחדר אחר ומשמיעה קולות משונים. הוא הבין שהיא מתעסקת בכשפים וחשף את הסוד שלה.

למדנו מכאן כי השם 'יוחני', קשור עם נס של לידה, בהיותה מסוגלת (לעצור ו) לחולל פעולה של לידה. כעת עומד רבי טרפון בפני האחיינים הסתומים שלו ורוצה **ללדת אותם מחדש**. הוא רוצה לפתוח להם את הראש ולהעניק ממד של משמעות לחיים שלהם. לכן הוא משנה את הפסוק ואומר: "ויוסף אברהם וייקח אישה ושמה יוחני", כלומר, 'אני שואף לעשות את מה שעשתה יוחני **וללדת אתכם מחדש**. לפתוח את הראש הנעול שלכם'. וזאת באמצעות לימוד התורה, כפי שאמרו חז"ל: "כל המלמד את בן חברו תורה – כאילו ילדו".

אך לאכזבתו, אחייניו תיקנו אותו ואמרו: "קטורה כתיב", וקטורה היא הרי מלשון **סתימות וסגירות**, כמו שאומר שם רש"י, שהגר **קשרה פתחה** כדי לא להזדווג לאחר מלבד אברהם. ובכך רמזו האחיינים כי נוח להם איך שהם או שהם זקנים מדי בכדי להשתנות. קרא עליהם רבי טרפון באכזבה: "בני קטורה".

תוכן מלקוטי שיחות טו/179: בגמרא (זבחים סב,ב) ישנו סיפור תמוה ביותר: אחייניו של רבי טרפון ישבו לפניו ולא אמרו כלום. פתח רבי טרפון ואמר כדי שידברו: 'ויוסף אברהם וייקח אישה ושמה יוחני'. אמרו לו: 'קטורה' כתוב. קרא עליהם: 'בני קטורה'.

אלא מספרת הגמרא (סוטה כב,א) על אלמנה מכשפה בשם יוחני בת רטיבי, שכאשר הייתה מגיעה לידת אישה, הייתה עוצרת רחמה ולאחר שמצטערת הרבה, סותרת כשפיה והוולד יוצא. ולכן הזכיר אותה רבי טרפון, כיון שהוא רצה לעשות באחייניו ענין דומה, של 'כאילו ילדו' על ידי לימוד התורה.

כמו שאמרו חז"ל: 'כל המלמד את בן חברו תורה כאילו ילדו'. אולם הם הגיבו ואמרו 'קטורה' כתיב, שהיא מלשון 'סתימה וסגירה' כפי שהביא רש"י ש'קשרה פתחה' שהיא ההיפך מיוחני, ענין של לידה.

וזאת, אם כן, מעלת לימוד התורה: היא תופסת מקום לעצמה ולכן משה רבנו לא בלבד בינה ובין העיסוק המעשי במלאכת המשכן. וכאמור, כיום שאיננו יכולים לבנות המקדש, מצווה עלינו לקיים את 'ועשו לי מקדש' בלימוד הלכות המקדש במובן הרעיוני ובכך נזכה להביא הלימוד לידי מעשה בקרוב ממש.

ולסיום: הרה"ח זלמן (ג'ימי) גוראריה, יצא מביתו לשדה התעופה, וכאשר הגיע, הודיעו לו שהטיסה התבטלה. הוא רצה לחזור הביתה ואז נזכר בצוואת רבי יהודה החסיד, שאדם שיוצא מביתו לדרך רחוקה, לא יחזור לביתו באותו יום.

הוא שאל את הרבי מה לעשות? הרבי השיב שילמד פרק תניא וכך יהפוך לאדם חדש וישוב לביתו...

כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי

מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל

ובסיוע צעירי חב"ד מרום כנען, צפת עיה"ק,

לע"נ הרה"ח ר' אליעזר ב"ר משה יעקב ז"ל זילבר

נלב"ע י"ט אדר ה'תש"ע.

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי

ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי

להצלחה רבה בכל ענייניהם

ולעילוי נשמת מרת

שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב